

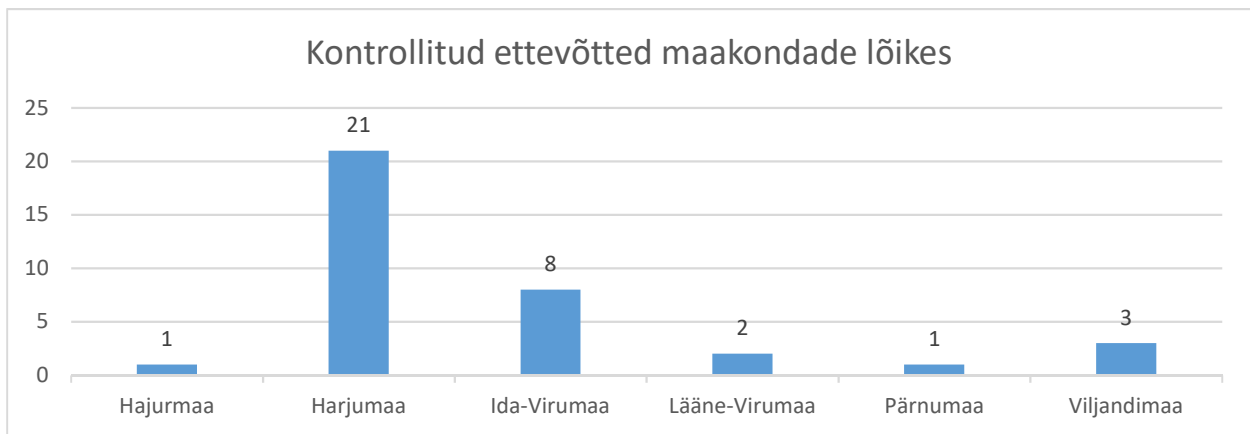
Suurõnnetuse ohuga ettevõtete sihtkontrolli kokkuvõte

Tööinspeksioon viis 1.11.-14.12.2021 läbi sihtkontrolli suurõnnetuse ohuga ettevõtetes (edaspidi SEVESO ettevõtted).

Aastal 2020 registreeriti 3640 tööõnnetust. Suurem osa neist lõppes töötajate jaoks küll kergemate kehavigastustega, kuid 918 tööõnnetuse tagajärjeks oli siiski raske kehavigastus ning 10 töötajat kaotas tööülesannete täitmisel elu. SEVESO ettevõtetes registreeriti toona 179 tööõnnetust, millest 39 olid rasked ja 140 kerged.

SEVESO ettevõtetes on eriti suures koguses ohtlikke kemikaale. Vastavalt ohtlike ainete kogusele on ettevõtted jaotatud A ja B kategooriasse, mis määratakse majandus- ja kommunikatsiooniministri 02.02.2016 määruse nr 10 „Kemikaali ohtlikkuse alammäär ja ohtliku kemikaali künniskoguse ning ettevõtte ohtlikkuse kategooria määramise kord¹“ alusel.

Sihtkontrolli käigus kontrollisime 36 SEVESO ettevõtet üle Eesti (joonis 1). Külastasime ennekõike ettevõtteid, mida viimaste aastate jooksul ei olnud kontrollitud või kus on juhtunud tööõnnetusi.

Joonis 1: Külastatud ettevõtted maakondade lõikes

Sihtkontrolli käigus registreerisid inspektorid 73 rikkumist ja 20 rikkumise kohta koostati ettekirjutus. Kontrollitud ettevõtetest 12-s ei olnud ühtegi rikkumist, mida kontrollaktis fikseerida (anti ainult suulisi soovitusi). SEVESO ettevõtted rakendavad üldjuhul tootmise kvaliteedijuhtimise süsteemi, mistõttu on nad seadnud rangeid nõudmisi ka ohutuse osas.

Sihtkontrolliga keskendusime järgmistele teemadele:

- ohumärguanded;
- ohtlikud kemikaalid;
- isikukaitsevahendid;
- töökeskkonna riskianalüüs;
- tervisekontrollide korraldamine töötervishoiuarsti juures.

Ettevõtte territooriumile sisenemiseks taotlesime ettevõttelt eriluba. Enne sisenemist oli paljudes ettevõtetes heaks tavaks tutvustada spetsiaalselt külalistele koostatud ja trükitud juhendit „Külaliste meelespea“, mis sisaldas piktogrammide ja lühikeste selgitustega täitmiseks mõeldud reegleid ja juhiseid.

Ohumärguanded

Kõikide kontrollitud ettevõtete ohtlike ainete või segude ladustamiseks kasutatavad alad, ruumid või aiaga ümbritsetud territooriumid olid tähistatud. Ohumärguannete kasutamine ohualasse

sisenemisel on kiire ja tõhus viis ohu eest hoiatamiseks, meeldetuletamiseks ja kõigile ühtsete reeglite kehtestamiseks.

Kasutusel oli ka selliseid ohumärgistusi, mille ettevõtte pidi ise kujundama ja tellima, nagu näiteks hoiatusmärk peavigastusohu, kuuma pinna või kuulmiskahjustusohu tekke kohta (foto nr 1).

Foto 1. Keelu-, hoiatus- ja kohustusmärgid tootmishoone sissepääsu juures.

Mõnes ettevõttes on turvalisuse huvides kasutusele võetud ka tavapärasest erinevaid ohumärguandeid - ühes ettevõttes oli selleks tuulelipp, teises valgusfoor. Ettevõtte territooriumi kohal lehviv tuulelipp näitas vastutuule suunda, mis on oluline juhuks, kui ohtlike kemikaalidega seotud hädaolukorra tõttu tuleks evakueeruda. Valgusfoori roheline tuli andis aga töötajatele märku, et vedelas olekus ohtlike kemikaalide automaatses ja kinnises süsteemis teisaldamine ühest kohast teise on maanduse ja gaaside seisukohast ohutu (foto nr 2).

Foto 2. Teisaldusprotsesside ohutust tagav valgusfoor.

Ohtlikud kemikaalid

Kuna SEVESO ettevõtetes on eriti suur kogus ohtlikke kemikaale, pöörasime sihtkontrolli raames esmalt tähelepanu tööprotsessis kasutatavatele kemikaalidele. 8 % kontrollitud ettevõtetest puudusid osadel kasutatavatel ohtlikel kemikaalidel ja neid sisaldavatel materjalidel ohutuskaardid või olid need ainult venekeelsed. Venekeelne ohutuskaart on igati põhjendatud juhul, kui töötaja emakeel pole eesti keel ning tal on lihtsam mõista ohutuskaarti nt vene keeles. Samas edastab ohutuskaart teavet kogu tarneahelas, mistõttu on vajalik ka eestikeelne ohutuskaart. Kui ettevõttes olid ohutuskaardid olemas, oli neid ka töötajatele tutvustatud.

Järgmisena kontrollisime, kas kemikaalide käitlemisel kasutatavad seadmed, nõud ja muud töövahendid on märgistatud või selgelt eristatavad. Vaid ühes kontrollitud ettevõttes olid osad kemikaalide väikepakendid märgistamata või raskesti loetavad. Eksitav või puudulik märgistus kemikaali pakendil võib endaga kaasa tuua olukorra, kus töötaja peab kemikaali millekski muuks, raskemal juhul nt joogiks ning kasutab seda valel otstarbel, põhjustades õnnetuse vm ootamatu olukorra.

5,5% ettevõtetes, kus ohtliku kemikaali silma sattumisel oli esmaabimeetmete hulgas silma loputamine veega, puudus silmadušš. Silmadušš peab asume kergesti ligipääsetavas kohas võimaliku ohuallika läheduses ning selle asukoht oleks selgesti märgistatud.

Ühes ettevõttes nägime head praktikat, kus lisaks silmaduššidele oli väliterritooriumile hädaolukorraks paigaldatud avatud välidušikabiin. Sinna astudes käivitub automaatne häireolukorrast teavitamise süsteem, et tagada võimalikult kiire esmaabi.

Kõigis kontrollitud ettevõtetes oli tagatud kemikaalide käitlemiseks piisav õhuvahetus. Suuremad kemikaalide mahutid ja tsisternid asusid enamjaolt kinnisena väliterritooriumil. Siseroomid, kus kemikaale hoiustati ja nendega töötati, olid varustatud venitlatsiooniseadmetega, sh väljatõmbeventilatsiooniga.

Isikukaitsevahendid

Kõigis kontrollitud ettevõtetes olid tööandjad väljastanud töötajatele isikukaitsevahendid vastavalt töölaadile. Lisaks kemikaali ohutuskaardis välja toodud kaitseomadustega isikukaitsevahenditele olid välitöödeks väljastatud soojad tööriided külmemaks aastaajaks, turvajalatsid, kõrgustes töötamiseks kaitsekiivrid jne.

Isikukaitsevahendite väljastamisel tuleb töötajad neid kasutama õpetada. Näiteks tuleb ka metalle söövitada suutva ammoniaagilahusega töötades arvestada, et vedelik ei saaks valguda kaitsekinda käisest sisse. Kui kaitsekindad on tõmmatud jope varrukakäise peale, võib ammoniaagitilk riitele sattudes sealt edasi kinda sisse valguda ning põhjustada raske tööõnnetuse. Seetõttu on söövitavate kemikaalidega töötades oluline arvestada, et kaitsekinda servad jääksid varrukakäise sisse, mitte peale.

14% ettevõtetest ei peetud isikukaitsevahendite väljastamise arvestust või siis oli see puudulik. Läbimõeldud ja isikupõhise arvestuse puhul on tööandjal hea ülevaade, millal ja millised isikukaitsevahendid on väljastatud ning millised on nende kasutustähtajad. See aitab kavandada isikukaitsevahendite hankimist ning tõendada nende väljastamist võimaliku tööõnnetuse või kutsehaigestumise puhul.

5,5% kontrollitud ettevõtetes olid asjakohaste kohustusmärkidega märgistamata need töökoha ohualad, kus tuleb kanda isikukaitsevahendit. Näide: kui tootmishoones on kõikjal müra üle 85dB, tuleb sissepääsu juurde panna kohustusmärk „Kanna kuulmiskaitsevahendit!“. Kui aga kõrge müratase on ainult mõnes kindlas tööruumis, peab märgis olema selle ruumi sissepääsu juures.

Kontrollimise ajal kandsid kõik töötajad vajalikke isikukaitsevahendeid. Isikukaitsevahendite korrektne kasutamine on oluline osa ettevõtte heast ohutuskultuurist.

5,5% kontrollitud ettevõtetest ei olnud eraldi ruumi või kohta isikukaitsevahendite hoidmiseks. Töövabal ajal lahtisena töökeskkonnas olevad isikukaitsevahendid võivad määrduda, kattuda tolmu või kemikaalidega, mistõttu vähenevad nende kaitseomadused ning kasutusiga. Oluline on tagada, et korratus töökohal ei viiks otseselt ega kaudselt tööõnnetuse tekkeni.

Töökeskkonna riskianalüüs ja tegevuskava

Kontrollitud ettevõtetest ühel oli töökeskkonna riskianalüüs tegemata.

11% ettevõtetest polnud töökeskkonna riskianalüüsi käigus välja selgitatud töötajate kokkupuude keemiliste ohuteguritega, 19% ettevõtetest bioloogiliste ohuteguritega. Tööinspektorid selgitasid kõigi ohutegurite väljaselgitamise vajadust, et töötajad neid teadvustaks ja ettevõtte tagaks sisemise kontrolli.

Tegevuskava puudus või polnud piisav 17% ettevõtetest. Mõni tegevuskava oli aastaid uuendamata ning seal olid käsitlemata uued tegevused, nt seoses tehnoloogia uuendamisega või Covid19 viiruse levikuga. Teisel olid need tegevused küll kirjas, ent puudusid vastutajad ja tähtajad. Tegevusi kavandades ning vastutajaid ja tähtaegu määrates saab tööandja plaanitud tegevusi paremini süstematiseerida ja ellu viia.

Tervisekontroll

11% kontrollitud ettevõtetest ei olnud korraldatud töötajate tervisekontrolli töötervishoiuarsti juures ning 28% ei olnud see korraldatud töötervishoiuarsti määratud ajavahemiku järel. Töötervishoiuarsti poolt läbiviidava tervisekontrolli eesmärk on hinnata töötaja terviseseisundit ja töötingimuste sobivust töötajale ning diagnoosida tööst põhjustatud haigestumisi ja kutsehaigestumisi. Samuti aitab see võimalikult vara avastada tervisehäired, mis võivad olla pärit töökeskkonnast ning vältida töötaja tervise edasist halvenemist.

Olmeruumid

Töötajate olmeruumid olid kõigis kontrollitud ettevõtetes ehitatud ja sisustatud lähtudes töötajate töötingimustest, arvust ja soolisest koosseisust. Kemikaalidega töötades peavad töötajad saama hoida tööriideid oma erariietest eraldi, mistõttu oli igal töötajal üldjuhul kaks riidekappi või siis harvematel juhtudel eraldatud kapiruum seksioonideks.

Väljaõpe

8% ettevõtetest ei olnud taganud kõikidele töötajatele ohutust tagavate töövõtete rakendamise väljaõppe sisu registreerimist. Väljaõppe puhul peab selguma, millises mahus ja millal väljaõpe on korraldatud. Registreerimine kinnitab, kas töötajatele on vajalikud juhendamised ja väljaõpe korraldatud. Isegi kui juhendamiste ja väljaõppe korraldamine on ettevõttes läbi mõeldud ja paika pandud, tuleb nt sisekontrolli käigus kontrollida, kas kõik sujub plaanipäraselt. Juhendamise ja väljaõppe selgelt, üheselt mõistetavalt ja jälgitavalt registreerimine on tööandja huvides, sest aitab ära hoida ka võimalikke hilisemaid probleeme ja arusaamatusi. Üldjuhul peeti SEVESO ettevõtetes põhjaliku väljaõppe korraldamist väga oluliseks. Mitmel ettevõttel oli loodud väljaõppe järgne eksamineerimise süsteem, et vältida tööõnnetusi, väliskeskkonda mõjutavaid õnnetusi ning arusaamatusi tööprotsesside sujumises.

Kontrollitud ettevõtetest 12 (mis moodustab ligikaudu 33% kontrollitud ettevõtetest) polnud ühtegi rikkumist, mida kontrollaktis fikseerida. Ohutus SEVESO ettevõtetes on oluline nii töötajate kui ka väliskeskkonna ohutuse tagamiseks. Sarnast kontrolli tuleks läbi viia ka edaspidi, et selgitada välja töötervishoiu ja -ohutusalane olukord ning edendada sellealast tegevust.

Kokkuvõtte koostas:

vanemtööinspektor

Merilin Tasane

4.01.2022